

Register.

2. 1. J.C. Tolls skrivelse till Malmöhus Landskansli.
2. Utdrag av Magistraten i Malmö stad Protokoll av den 14 juni.
3. En samling skrivelser utgivna för De skånska Landskapens historiska och arkeologi förening av Martin Weibull I. 1874.
Landshövding von Rosen till Exc. Toll d. 30 maj, d. 4 juni.
den 6 juni.
Friherre C.G. v. Platen till Exc. Toll den 13 juni, den 14 juni. Skrivelse från J.C. Toll i Ystad den 14 juni kl. 8 em.
Skrivelse från Platen till Toll den 15 juni 1811.
Skrivelse från Malmöhus Läns Landskansli till Commendants
Embetet i Malmö den 14 juni 1811.

Malmöhus Läns Landskansliet

DIIIa: 223

14 Juni 1811 N ^o 656

Embetsmemorial

Som till befordrande af ordning och allmänna lugnets återställande General Majoren m.m. Herr Grefve Hampus Mörner icke allenast blifvit beordrad att emottaga Öfver Befälet i och omkring Malmö, utan jämväl de därvarande, så väl som Månstorps och Haglösa Esquadroner af Skånska Husar och det mig anförtrodda Regimente blifvit stälde under dess ordres och disposition så får jämte underrättelse härom, jag härigenom anmoda Landshöfdinge Embetet att lämna bemälte Herr Grefve alla de biträden och handräckningar, som han i och för ofvannämde viktige ändamål kan requirera: och att äfven skyndsammast föranstalta att den beridna delen af Husarerna i Malmö varder med Skjutshästar försedd, då och till det antal som requireras.

Ystad den 14 Juni 1811

J.C. Toll

/ Skönström

Utdrag av Magistraten i Malmö stad
 Protokoll av den 14 Juni 1811.

Närvarande

Ordfd Herr Comērcerådet, Borgmästaren och Ridd.
 C.M. Nordlindh.
 Herrar Rådmän; I. Johman, E. Wöller och C. Faxē samt
 Handelsmänen Löhr.
 Vid prot. J. Centervall.

§ 1.

S.d. var Magistraten nu ytterligare syslosatt hela
 föremiddagen med den, till beredande af förstärknings
 manskapets utlottning, påbörjad Förrättning, hvilken
 uppskuts till

Eftermiddagen

då den fortsattes till inemot aftonen.

§ 2.

S.d. Sedan underrättelse derom inlupit, att Allmogen
 till flera 1000de man skall samānskockat sig på en mils
 afstånd från Staden och afsigten dermed, ehuru icke
 känd, likväl föranleder till misstanken om olaglige
 företag, altså och då Stadens säkerhet fordrar, att
 nödige försvars anstalter, till förekomāande af en ho-
 tande fara med görligaste första vidtagas, men Högste
 Befälhafvaren på stället tillkänagifvit, att härvaran-
 de Hussar Esqvadroner för det närvarande äro i saknad
 af tillräckligt antall Hästar, beslöt Magistraten an-
 moda Stadens Invånare, som äga Hästar, att de samā
 för ett så angelägit och till deras egen säkerhet le-
 dande ändamål aflåta, i hvilket fall Hästarna böra af-
 lemnas i afton Kl. 7 på så kallade Handtvärks Soucite-
 tens Stallgård, hvarrest anstalt blir fogad om Höfoder
 för Kreaturen, hvilka i morgon bittida kunna återhäm-
 tas.

§ 3.

S.d. Af förekomna anledningar, fann Magistraten nödigt,
 vid Sexton R.D. 32 Skilling vite, förbjuda härvarande
 Krögare och Spisvärdar, att från Kl. 8 i afton till

Kl. 7 i morgon bittida hålla sine Hus öppne, eller under samā tid meddela förtäring af mat och dryck åt hvem det vara må: Hvilket förbud kōmer att genom 2^{ne} stadsbetjenster vederbörande genast kungöras.

En samling skrivelser utgivna för
De skånska landskapens historiska
och arkeologi förening av

Martin Weibull

I. 1874.

I Ystadstrakten inom Ljunits, Ferrestads, Wemmenhögs och Färs härader begynte äfven missnöjet och oroligheterna tidigt att yppa sig. Landshöfding Rosen hade ursatt ett möte för socknarnes deputerade att hållas redan d. 4 Juni i Ystad, men när t. ex. sockenstämma d. 23 maj hölls i Söfde församling, vägrade till prestens bestörtning socknemännen att utse några deputerade alls, inga föreställningar kunde rubba detta beslut. På lika sätt aflopp det i Blentarp och kringliggande socknar alltifrån Brandstad och nedemot Ystad. Öfverallt hördes yttranden, att antingen skulle man ur huse gå ut eller ingen; lottning ville man ej underkasta sig. I stället för att sända deputerade till landshöfdingens möte i Ystad, beslöto äfven här de lottnings-skildige att i massa infinna sig.

På de Piperska godsen Krageholm, Högestad och Baldringe samlade sig samtliga drängar d. 26 maj och begärde ett samtal med godsherren angående förstärkningsmanskapets utgörande. Då han sökte öfvertyga dem om nödvändigheten att uppfylla förordningens föreskrift, svarade de redan, att om en skulle gå ut, ginge de alla, och att de från nu icke tänkte lyda någon slags befallning om arbete vid herregården. Uppträdet på Krageholm var det första af bullersam natur: flera gånger hördes rop "kom pågar, låt oss begynna här", och massan sökte intränga i de grefliga rummen; men till ytterligheter kom det dock icke.

Med anledning häraf utfärdade landshöfdingembetet d. 30 maj en allmän kungörelse, hvori det uti bevekliga ordalag varnade menigheten för lagstridiga handlingar och hotade med lagens straff: ett vite af 16 rdr 32 sk. b:co utsattes för den, som vägrade deltaga i val af sockendeputerade.

Angående de följande händelserna vid Vstad och inom Färs härad lemna följande bref från landshöfding Rosen till exc. Toll och en brefvexling mellan den senare och general-adjutanten friherre Platen på Lövestad upplysningar.

Bref från landshöfding Rosen till exc. Toll.

Malmö d. 30 maj 1811.

Eders Excellence.

Jag hade väl aldrig trott, att jag skulle behöfva taga min tillflykt till E. Exc. för att skydda mig i mitt län, men närlade rapporter lärar E. Exc. finna vara af den särdeles beskaffenhet, att de passera railleri. Jag gifver ut en skarp publication, som skall blifva upplöst i de häraderna pingstdagen, och hvilken jag förmodar skall göra slut på alltsammans, men som sådant intet är säkert, och jag, ehuru intet hatare af stora societeter, skulle finna mig mycket generad af kanske 1800 drängars besök vid mitt fredliga förehavande i Vstad, har jag funnit bäst vara taga min tillflykt till E. Exc:s kraftiga argumenter. Osäker, hvad utväg E. Exc. behagade vidtaga, har jag tagit mig friheten bedja grefve Ridderstolpe i tysthet tillsäga compaigniecheferna i Vstad att ej utsläppa hästarne, förr än jag erhöll E. Exc:s svar, helst det ej kan göra mera än en dags uppehåll, ty pingstaftonen reser jag till Marsvinsholm och kan således der få äran bekomma E. Exc:s svar. Ryktet säger, att E. Exc. i dessa dagar ärnade sig till Vstad; det vore mig en särdeles fögnad att der få äran råka E. Exc., ty eljest ser jag intet huru det skall ske, ty ifrån den 4 juni till den 18 juli har jag intet mera än 2 dagars frihet.

Ystad d. 4 juni 1811.

Jag tackar ödmjukast för E. Exc.s Gracieusa bref och assignation (anvisning) på den beväpnade magten. Jag kom till Marsvinsholm pingstafton och fick om pingstdagen genast den rapport, att min publication gjort en stark effect, att hjeltarne voro slagna, och att fullmäktige voro räddare för rikets än för drängarnas hot. I går eftermiddag for jag hit, och sedan jag låtit utgå den underrättelse i hopen, att jag sköt skarpt på dem, om de i massa försökte komma till staden, befallte jag länsmännen hvar i sitt district passa på, om några skulle komma, och ytterligare säga dem detsamma. Icke förty kommo en stor hoper drängar i förmiddags antågande. Jag anmodade ryttmästare Kellman att förhindra dem komma in i staden, hvarpå han lät patrullera rundt omkring, men blef ej litet surprenerad, när han gaf mig tillkänna, att ryttmästare Platen, som han med någon styrka skickat dem tillmötes med tillsägelse, att de ej fick komma till staden, emedan jag blott kallat fullmäktige och hade nog göra med dem, funnit dem ganska nyktra och utlåtande sig, att de visst ej voro utgångna uti någon ond mening, utan blott för att af mig få veta, om de ej fick vara med, när om dem voterades. Platen svarade, att i dag vore ej fråga om någon votering, utan blott om propositioner, dem konungen gjorde hemmansägarne, hvarpå han steg af hästen och talte med dem samt besvarade deras dumma frågor så godt han kunde. Då detta var gjort, sade de helt tranquil: det är då väl bäst, att ta hvar till sitt, efter vi intet få tala med landshöfdingen, och derpå åtskildes de och gingo hvar på sitt håll. Således tror jag, att denna projecterade insurrection är slutad, och skall, då jag i morgon återkommer till Malmö, taga vidare imponerande mesurer. Jag dömmar det så mycket säkrare, som åboarne i Söfde och Olstorp, som refuserat votera, och öfver hvilka jag förordnat action och extra ting, i dag hade ej mindre än tre fullmäktige och på köpet medsläpat Eric Fipers inspector att tigga för sig, att jag ville återtaga mina ordres, men jag svarade dem, att jag redan rapporterat konungen min åt-

gärd, att jag numera ej disponerade öfver en sak lemnad i lagens hand, utan önskade blott, att de kunde finna skäl, som friade dem från det ansvar, dem pålåge att ej hafva åttlydt konungens befallningshafvandes ordres. I öfrigt har man bibringat dem en mängd villosatser, men jag hoppas, jag så småningom skall komma underfund med upphofsmännen. När jag blifver mindre öfverhopad af folk, skall jag hafva äran omständeligen utlåta mig om denna sak. Emellertid är jag desperat, att Ps Exc. Essens projecterade visite betagit mig den äran få råka E. Exc. och muntligen få försäkra om den vördnad, med hvilken jag framlefve etc.

Lund den 6 juni.

Eders Excellence.

Jag tackar ödmjukast för rådet om uppläsandet af budkafleförfattningen, det hade jag verkligen glömt; nu blifver den uppläst, så fort ske kan. jag hoppas på många ställen nästa söndag. Alla facta, som göra uppehåll eller hafva någon suite, skall jag visserligen beifra, men sådane, som blott varit bondesladder och, fast ej rätt, ingen skada åstadkommit, tror jag med den allmänna jäsning, som nu är i hela landet, är bäst förbigå, allenast saken går, ty knappast lärers hvad 10:de socken vara fri från något slags upptråde antingen vid valet eller emellan drängarne. Det olyckliga är den stora brådskan, som gör, att jag aldrig får tid vara på ett ställe mer än förrättningsdagen, så jag kan hinna tala med folk och forska ut saken. Om fredag eftermiddag reser jag likväl till Helsingborg och skall då taga mina mesurer, ty det förhåller sig alldeles riktigt, att i Juggude härad varit drängsamlingar lika som vid Vstad. Vid sammanträdet härstädes i dag var ingen dräng synlig, men ibland fullmäktige mycken skiljaktighet i fråga om värfningarne, dem hvar ock en utsatte inom sin socken.

Brefvexling mellan generaladjutan-
tanten friherre C.G. v. Platen
och exc. Toll.

Platen:

E. Exc. må tro, att folket ikring Ystad är i en besatt jäsning öfver utskrifningen, och jag är öfvertygad om, att det är le tiers état, som i löndom blåser under, och som verkligen förlorar mäst vid utskrifningen, ty hela den skaran, som födt sig på krångel, kram, process och allmogens enfald, torde styrka antingen på lottning eller som lösdrifvare. Klara bevis saknar jag väl ännu, men stödjer min sats på hvad rykten, som utspridas och som ej komma från allmogen, till exempel att kronan till sina behof af beklädning satt allt deras valmar i requisition, som finnes hos färgarne etc. - - - Det kan jag hafva äran försäkra, att här kokas något, som ej är godt, och som ej förbättrades med sättet att taga saken d. 4:de i Ystad. Allmogen, som nu tror sig hafva intimiderat, bör med allvarsamma steg desabuseras eller man kan vänta sig mycket. Jag finner en förbehållsamhet hos dem, jag nu talar med, som jag så mycket mindre tycker om, som den kommit på tre dagar. Tidens utdräkt med roteringen har gjort mera till detta missnöjet än man tror. Det uttydes på ett sätt, som ej är till possessionaternas fördel, näml. att detta förstärkningsmanskap skall gå i stället för dem, på det godsegarne måtte slippa. Men underligast är, att man hör dem tala om riksdags-händelser och beslut på ett alldeles förtydtd sätt. Allt detta kunna de ej hafva af sig sjelf.

Jövestad d. 13 juni kl. 10 aft.

Nu kom jag hem och fann full bondesamling i byn. De hade haft bud med 2 bondedrängar från Vansta torp, hvars namn jag än ej fått veta, att vid hotelse af lif och lemman infinna sig allt hvad drängar var om lördags förmiddag vid Rynge gård på därvarande hed. Jag gick genast i hopen och i vittnens närvaro läste lagen för dem, sedan presten uppläst förordningen om budkaffe. Jag tror ej, att några härifrån komma, men

skindar att rapportera samt rider genast till Vanstad att inhemta vidare omständigheter samt utbeder mig or-
der med samma express.

Lövestad d. 14 juni.

Platen:

Den 13 juni kl. mellan 2 och 3 eftermiddagen in-
funno sig drängarne Per Jepson och enkan Juus'son Nils,
begge från Vanstadstorp i Lövestads by, och, då ålder-
mannen var sjuk, förmåddes dess dräng Anders Persson
tuta i byahornet och samla en del mannar och mäst alla
drängar. Där skola de förkunnat, (att) alla drängar
böra möta om lördags förmiddag på Rynge gårds ängar vid
hotelse, att hela skaran annars skulle gå från by och
med våld uttaga dem. Sockneskräddaren Knut i Lövestad
har i synnerhet på samlingen talat för detta uppträdes
nödvändighet. Kunsken härom föranledde gårdagsrap-
porten, hvarpa E. Exc:s svar nu ankom kl. $\frac{1}{2}$ 2. Till
åttlydnad af denna befallning har jag beordrat öfverste-
löjtnanten Hallenborg med 2:dre majorens esqvadron ge-
nast uppbryta och till vidare ordres samlas i Tranås.
Ett corporalskap af lifesqvadronen har ordres instäl-
la sig här. På stället har jag redan ryttmästare och
lieutenant Rosencratz med 8 man af min esqvadron, som
dock åtgår mest till brefordonancer, och lieutn. Ijung,
qvartermästare Kohrtz med 1:sta corporalskapet samt
hvad som fins i Weberöd, Hemmestorp och Hellestad är
beordrat hit och till Vanstadstorp.

Major Rothlieb har ordres att samla hästar och
folk af dess esqvadron på rusthållen samt afbida vidare
ordres.

Osäkerheten, hvarrest han kan behöfvas, orsa-
kar, att han ännu ej är i rörelse.

Så fort jag samlat tillräcklig styrka, skall
jag söka gripa de brottsligaste. Jäsningen är stor i
hela trakten och osanningarne oräknelige. Jag vet än-
nu ej visst, om alla med godo kunna hållas hemma, men
tvekar ännu. Jag sätter mig nu till häst att i mili-
tatisk skrud bjuda lydnad och tror det skall göra verkan.

Skrivelser nertecknade av
J.C. Toll i Vstad den
14 juni 1811 kl. 8 eft.

Jemte approbation (godkännande) af Herr Baron och Öfversten redan vidtagne åtgärder, får jag äfven den äran meddela de underrättelser om chouanerne, som sednast inlupit.

Ryttmästaren Kellman har hela natten förgäfves sökt de upproriske i nejderna af Ryssgård, där de i natt skulle vara församlade. Fru Fallenborg var fullkomligt säker och trodde sig med visshet veta, att Svaneholm icke heller vore infesteradt, (invaderat) emedan dess ägare, som rest från Ryssgård i går afton, lofvat henne att ofelbart underrätta, ifall han hos sig förmärkte samlingar. Tranquil återvände Kellman, för att omkring Marsvinsholm på alla vägar patrouillera och derigenom skaffa säkra kunskaper om den hops företag, som man med säkerhet visste vara i rörelse. Kl. 6 i afton kom Baron Bennet från Svaneholm med Baron Makleans berättelse, att han vid hemkomsten i går afton funnit sin gård full af folk och af dem blifvit följd up i sina rum, där de med hotelser aftvingat Baronens en skriftlig försäkran att sjelf skaffa förstärkningsmanskap samt sluteligen misshandlat en del af tjenstefolket och medtagit stalldrängar och laquayer, utom kammartjenaren, den de af godhet kvarlemnade. Sluteligen togo de Baronens fickur, aftvingade honom något penningar samt upbröto våldsammeligen skafferidörrarne samt samt röfvade och förstörde allt hvad der fans. Sednare på aftonen kom Öfverste Peyron och berättade, att han $\frac{1}{2}$ mil hitom Efverlöf mött Ryttmästare Kellman, som af bemälte öfverste fått den underrättelse, att vid Efverlöfs by voro ungefär 100 bönder församlade, förmodligen de samma som varit på Svaneholm, emedan de derifrån vändt om åt Malmösidan. Dessa har han ofelbart redan upphunnit. General Majorren grefve Mörner har jemte högsta befälet i och omkring Malmö, deruti innebegripna Mänstorps och Haglösa eskvadroner, äfven fått befallning afsända på insur-

genternas spår ett detachment (truppstyrka) husarer, hvilka skola gå, tills de kunna communicera med Kellman. Halfva Cimbrishamns esquadron inträffade i dag middag i Ferrestad, och jag inväntar nu nattens utveckling, för att i suite (i följe) deraf göra ytterligare dispositioner. - - -

Efter alla sammanstämmande berättelser skall hufvudsamlingen vara i morgon bittida på Rynge gårds ägor.

En anordning på skarp ammunition följer, enligt hvilken Tit. låter i Christianstad uppå derom görande specificerad requisition afhämta sitt behof.

Iövestad den 15 juni 1811.

Platen:

Ed. Exc:s ordres af gårdagen hade jag den äran öppna i dag kl. 4 f.m. Sedan min senaste rapport har följande förefallit.

Som min obetydliga styrka af 8 man ej tillät någon offensiv och kringliggande byars drängar i går på eftermiddagen ville aftåga till Rynge, så red jag med hos mig hafvande officerare och ordonancer omkring i byarne, beställde kvarter, mat och fourage för 50 man i hvarje med mycket stränga hotelser att fördubbla styrkan vid en enda drängs aftag och lät på hvarje port skriva in kvarteringen; detta hade den goda verkan, att lugnet återställdes utom här i Iövestad, där man förtärt för mycket brännvin för att vara tyst, och, ehuru jag trodde att min moraliska föreläsning bort tranqvilisera, så sågo vi kl. 9 om aftonen, under det vi åto, på en gång en flock drängar beväpnade med matsäckar och käppar aftåga.

Jag hade lofvat dem stryk. Alla löften äro heliga. Som ännu ingen förstärkning ankommit, detachades lieutenant Henric Rosencrantz med 2:ne man som avantgarde; corps de bataille utgjordes af ryttmästare Rosencrantz, cornett Toll och mig.

En fjerddels mil från byn vid Svensbro inhemtades fienden, som genast anfölls och med förmaning

att ej störta sina anhöriga i olyckan och onödigt uttröttande af sina ben, då man kunde få stryk på närmare håll, reds i kull och basades på bästa vis. Flera blefvo liggande. Matsäckar prydde fältet, och combatanterna följdes med tjenliga medel till sina hemvist, sedan somliga fallit i bäcken och andra i landsvägsgröpen.

Med flit ville vi för denna gång ej befatta oss med att göra fångar, efter vår styrka ej tillät deras bevakning. Denna correction har haft önskad verkan; allting är tyst och lydigt; deputerade hafva infunnit sig från Heinge, Veingetorps och Ryds byar, för att försäkra om vördnad för konungen och lydnad för dess bud.

Emellertid har min styrka nu under nattens mörker växt till 44 man. Öfverstlieutenant Hallenborg och andra majorens eskvadron inträffa i eftermiddag kl. 5 uti Tranås, hälften deraf får ordres att marchera till Vanstad, men som breffposten åter kom från Veberöd och Fellestad med berättelse, att begge dessa byar voro i insurrection, och lieutenant Ijung med därvarande carabinerer ännu saknas här, så har jag beordrat majoren Rothlieb att med Sallerups eskvadron genast uppbryta, taga kvarter i Fellestad och Veberöd, dämpa alla oroligheter, arrestera och till lagligt straff befordra hufvudmännen och degadera lieutenant Ijung med dess commendering, hvilket jag hoppas vinner E. Exc:s approbation, och som betänkeliga tidningar från den trakten inlöpa, afgå äfven ordres till resten af lifeskvadronen att sammanstöta i Andrarum och medtaga från Christianstad ödig ammunition.

I eftermiddag utskickar jag starka patruller, som polisera på vägarne till och emellan Röddinge och Söfdeborg, för att uppsnappa hvad flyktingar där möjligtvis kunna träffs; om de äro tillräckligt uppskrämde, har patrullen ordres att endast uppteckna deras namn och hemvist såsom förfallne till hvad som anbefalles; behöfves mera fruktan, skall den gifvas dem med tjenliga medel.

Ordres utber jag mig, hvart arrestanter säkrast kunna afföras, hvarefter jag därmed nu skall göra början; önskade dock att få en kronobetjent därvid

till biträde; jag tager mig friheten därtill proponera (föreslå) länsman Eckardt som den pålitligaste och bäst passande. Befallningsman Barfoth är ej att nyttja; han var så uppskrämd, att han ärnade förkläda sig för att kunna passera Vanstad och Röddinge.

Hela vår förlust i denna nattaffaire är 2 sabelklingor, min och lieutenant Rosencrantz. Kringliggande byar äro förständigade, att de äro under krigslydnad och aga, alla samlingar förbudne, åboarne gjorde ansvarige för sina drängar och åldermännen anbefallde att af militärbefälhafvaren på stället begära tillstånd, då deras oeconomi kräfver byhornets ljud; här i byn är detta instrument under vårt förvar.

P.S. d. 15 kl. 2.

Nu kom lieutenant Ljungs rapport. Han är i Vanstadtorp med allt sitt folk. Det är mest förbi i Veberöd och Dalby. Deremot går nu budkafle åt Cimbris-hamnstrakten. Allt är i jäsning i Tunby 1) och Onslunda byar; i Smedstorp ville man ej gå. Fallenborg sölar och contramarcherar. Jag får ändra min operationsplan och skicka en stark patrull dit, ifall han behöfver degageras. Nu låter jag blåsa till häst; i morgon får jag vidare uppvakta skriftligen. Här ligger mera under än man trott. Var nådig underhåll säker communication genom posteringar med mig. Är Veberöd först säkert, vore jag Rothlieb närmare.

1) "Ärmed var ej så farligt som det lät. Så rapporterar sednare H. Rosencrantz, att när Tunbys och Lista-rums åboar och drängar efter budning sig emellan sam-lats på förstnämnda ställe, öfverenskommo de att gå till länsman Ripa i Spjutstorps mölla, för att förfråga sig hvad deras samling hade att betyda. När de kommo till länsmannen, sade han till dem: "Bed Gud bevara eder; gå genaste vägen hem igen!" Och derpå gingo alla mangrant hem hvar till sitt. -- Så drefs den okun-niga allmogen af en blind oro; alarig har väl i folk-rörelser funnits mindre planläggning än i dessa. När t. ex. en af de tumultuariska hopar, som omsider hej-dades vid Klågerup, på vägen från Heckeberga till Björnstorp mötte rotekarken Ekelund, och denne sade sig vara på väg till Börringe, beslöt skaran i stäl-let följa honom dit. Den gjorde honom såsom anvärd "melangtär" till sin general - skraddare var han an-nars. Ekelund lofvade föra deras talan hos grefve Beck-Friis på Börringe, sedan de med handslag lofvat att ej ohöfligt uppföra sig, utan anständigt anmäla hvad de

hade att säga. Malmö Rådhusrätts protocoill 1811 3/7.

Fövestad d. 18 Juni 1811.

Platen:

Nu kl. half till åtta i afton ankom grefve Rosens requisition om escorte till en kruttransport, som ifrån Hufva skall afgå till Getinge i morgon bittida. Jag har svarat, att tiden omöjeligen tillåter dess framkomst, att jag ej äger tillräckligt disponibla trupper därtill på denna trakten, men att jag detacherar en patrull af 24 hästar, som genast skall afgå från Closter till Getinge och derifrån landsvägen till Hufva att möta transporten och föra den öfver Getinge bro. Denna patrull skall utge sig för en stor corps avantguardie, som kommer efter.

Vstad d. 20 juni 1811.

Exc. Toll:

Det är fägnisamt att förnimma, det förskräckelsen nu intagit de sinnen, som för några dagar sedan voro så öfverdådiga. Hvad gubbarne lära prisa herr Baronens godhet och nådebevisning att icke besvära dem med inqvartering i Ingelstads och Tjunits härader. Fogden har ock inkommit med rapport, att allt är där stilla, och har fått förhållningsordres, hvilka brotslige som nu endast böra häcktas, och hvilka klasser som skola väntas med till dess ransakningarne börja.

Alla ryckten om folksamlingar vid Dahlby, Ellinge etc. voro ogrundade, recognosceringarna ditåt af gårdagen hafva upplyst detta med vidare.

Haglösa eskvadron är inryckt i Lund, lärde och stadens invanare till stor tröst och hugsvalelse och kringliggande orter till betraktelse.

Dagligen införas bofvar. Hagerman har från Anderslöf affärdat 14 st., som han efter angifvelse låtit gripa, som nu gå till Malmö. De äro alla i predikament (kinkig belägenhet) att mista knappen. Nu börja bönderne icke allenast angifva utan äfven gripa dem, som fört budskap och predikat upror.

Lövestad d. 21 Juni 1811.

Platen:

Jag bör nämna, att det blir nödigt till examingering (förhör) och arrestering nyttja folk, om hvars oegennytta man är säker. En hof skulle kunna förtjena stora pengar och befordra mycket enskilda afsigter.

Iycka var, att de första som uppbröto blefvo tillbakakörda på sjelfva mötesstället för 2 socknar, som vid ljudet af skott och stryk återvände. Nu anser jag allt vara nedtryckt, men på långt nära ej ännu i den stämning, att jag kan tillstyrka truppernes hemtagande.

Begge Rosencrantzar, lieut. Ijung, cornett Toll och kvartermästare Frans Kohrtz kan jag ej annat än på det högsta berömma, lieutn. Ijung för sin rådhhet att i hast få ut folket i sjelfva insurrections-trakten, där med föreställningar minska jäsningen och hastigt med truppen inställa sig, och de andra för deras outtröttliga bemödande att natt och dag vara mig till biträde att dämpa samlingar och skingra dem, där funnits, utan betänkande och på kännbart, fast ej folkförspillande sätt.

Vstad d. 21 juni 1811.

Exc. Toll:

Jag har genomgått de hållne förhørsprotocoller, som äro ganska bra. Vid berättelserna bör dock den frågan intagas, hvarföre de icke samlades på Rynge ängar. Vi veta ordsaken, men frågan skall stå där jämte svaret, som förmodeligen blir det allmänna, "att de visste det smulit". . . . Det må aldeles af herr Baronens egit bedömande bero att efter de vidare förhörens föranledande låta delinqventerna gå både med och utan borgen, välförståendes sådane, som icke äro eller blifva specielt besvärade af gröfre brotslighet eller ilska. Man skulle annars öfver höfvan belasta fängelserna, och bevakningen hunne ej till. De som nu lemnas på fri fot, får man alltid fast, när ransakningarne komma i gång.

Min öfvertygelse är lika med Herr Baronens, att

elden endast är qväfd, men ingalunda släckt, och således återgå inga trouper; tvärtom, jag har låtit resten af de 2:ne korporalskaper vid Borreby eskvadron uppbygga och etablerat posteringar härifrån till Malmö.

En courier ankom i dag, den rapporten om hvad som passerade vid Helsingborg den 10:de föranlåtit regeringen afsända; döm sjelf, hvad man skall säga, när de rapporter hinna fram, som detaillera de flera affairer och synnerligen den vid Klågerup. Konungen har updragit mig att äfven en dernier resort handhafva polisen och befalt landshöfdingarna derutinnan lyda och verkställa. Det första bruk jag häraf gör, är att inställa alla landtmarknader genom anbefalt allmän kungörelse.

Det fögnar mig, att cameraderna till min Barons nöje medvärka. Unga Blixen är öfverkommen och har fått medföra hästar.

Jag fick en rapport från Rosenblad af den 18, som skulle en insurrection äfven hota Landskrona, men det tror jag vara en terreur panique. Man har icke dess mindre ryckt af med 1:a och 2:a majorens samt Landskrona compagnier på den autoritet Baron Liewen har att vid befarade upresningar röra troupp. Det som förefaller mig underligt, är att han anser communicationen osäker.

Ystad d. 22 juni 1811.

Exc: Toll:

Tro som saken värligen sig förhåller, ryttmästare Flaten har af pur nit forskat efter mera bevis. Han håller commendantförhör med alla inkommande arresteranter och ifrar, när de icke genast bekänna, ty dess önskan vore att hafva dem alla så confabla i sitt förhörsprotocoll, att dommaren icke hade stort mera göra än prononcera, att de borde mista knappen.

Jag finner för min del gårdsdrängen från Näsbyholm på intet sätt graverad, snarare kan han bli vitne emot Svan, om det skulle behövas, men emot honom äro redan så många bevis, att han är mogen.

Det beror aldeles af Herr Baronen att pröfva,

hvilka som må lämnas på fri fot mot borgen, och i den klassen komma visserligen alla gossar. Ju mindre man proppar fängelserna, desto bättre är det; man får i sinom tid rätt på dem, som nu lemnas lösa.

Ingen får här tala vid de som äro arresterade. De äro under vakt till och från förhören och bringas genast på arrestskeppet; dit kommer ingen såsom utlagdt på flott vatten. När anförvandter komma med matpåsar och kläder, få effecterna bringas dit af vakten, men icke de som fört gudslånen.

Frihet emot borgen lemnas icke här utan mitt bepröfvande, men tillämpa det hos sig efter behag.

Det är nu sent och hinner icke aflysas de nämnde midsommarsgillan, men patrullerna skola vaka öfver dem i denna ort; låt det ske hos sig äfven. I morgon skall vara lottning i Stora Köping. Fogden är anvist till Hallenborg att få en stark patrull för tillfället.

F. S.

Folket lär varit i resning at Skarhult, Näs, Ellinge, Örtofta; Psilanderskölds ankomst till Lund och utsände starka patruller skall förskräckt dem 1).

1) Denna rörelse kom såsom nämnes ej till utbrott, men föranledde dock ägarne af Ellinge och Örtofta att lemna sina gods och söka tillflykt i Landskrona. Redan d. 15 juni hade Marsvinsholms, Krageholms, Rydsgårds, Broddas och Svaneholms bönder åtskilts och gått hvar till sitt. Heckebergas bönder voro då ännu i rörelse, och deras skott hördes nattetid i skogarne. I nord-vestra Skåne förblef allt lugnt. C.G. Stjersvärd skrifver från Engeltofta 1811 4/6 till exc. Toll, att på hans gods ingen trotsat hans förbud att deltaga i möten och gå hemifrån. På granngården Skillinge hos A.F. Tornérhjelms erhöles 4 drängar för detta brott 50 prygel vardera af godsherren, kördes från godset och angäfvos som lösdrivare. Vegeholmsherrskapet klandras för att "smeka folket". - - Ett intyg af advokattiskalen Malmberg, akter i målet rörande de skånska bonderoligheterna 1811, tillintetgör i Tolls biografi förekommande uppgift, att ingen från Fakleas gods varit för delaktighet häktad. Tvärtom uppräknas 7 personer (2 åbor, 5 drängar) från Svaneholm såsom deri invecklade.

Malmö d. 25 juni 1811.

Hampus Mörner till Exc. Toll.

Lundska herrar Professorer med flera hafva memoraliserat om befrielse från inqvarteringen, men jag besvarar ej den frågan, ty när Kgl. M:t föder hästar och folk, anser jag stadens innevånare ej vara särdeles betungade med 50 man. Dessutom hafva de sjelfva bedt derom, då de varit rädda för husaga.

Allt är tyst. Från alla mina posteringar har jag hvar afton kl. 8 rapport om hvad som i deras område tilldragit sig, men allt öfverensstämmer om lugn. I Odarslöf, där 16 carabinierer äro förlagde, en hos hvar åbo, har kag befallt att carabinieren skall äta vid bondens bord och intaga högsätet där. Detta har jag gjort på flera ställen för att äfven moralement sätta militairen i respekt hos allmogen.

Possessionaterna börja nu småningom resa ut och intaga sina hemvist.

Malmö den 2 augusti 1811

En Herr Santesson på Bernstorp här nära Malmö har dels ej velat gifva någon ytning till trupperne, dels uppviglat allmogen att vara ogena därvid, men jag förstod saken så, att jag i går inqvarterade 12 carabinierer hos honom. Han stängde sina dörrar och vägrade emottaga dem, men jag affordrade landshöfdingeembets- tets åtgärd, och nu äro de där. Santesson är en känd elak man, så att couren är rättvis och allmänneligen approberad.

Tidens handlingar förvara mer än ett intyg om de dragonader, som man tog sig friheten att med anledning af händelserna i juni 1811 låta öfvergå Skåne. Justitiecancelleren Brinkman, ordförande i den division af Göta hofrätt, som i Lund afdömde upprorsmålen, framförde till Exc. Toll Ferrestads och andra kring Lund liggande socknars klagomål. Han yttrar, att requisitioner göras på allt som behöfves, både till nödtorft och öfverflöd, att qvittenser på gjorda leveranser en-

dast utfärdas i allmänna ordalag, och då anmärkningar göras häremot, följer "missnöje med eftertrycklig påföljd". Det var ej blott de små, som ledo af dessa inqvarteringar. Soldateskan skrattade godt åt den förskräckelse, som oroligheterna väckt hos de stora gods-egarne, och läto sig inqvarteringarne på godsen väl behaga. I augusti tog adeln i Ystadstrakten mod till sig och begärde i spetsiga ordalag, exc. Ruuth på Marsvinsholm i tétén, att bli inqvarteringarne qvitt: de behöfde sjelfva sitt foder och sin proviant. När Maklean fann garnisonen på Svaneholm, en löjtnant med 12 mörnerska husarer, väl dryg, svarades honom ohöfligt.

Malmö d. 24 juni 1811.

C. Nordlindh till exc. Toll.

Jag förhörde i lördags 32 af insurgenterna och det egentligen som då utröntes var att smittan kommit till Bara från Brödda igenom en dräng, som öfver pingst-helgen besökt sina å sednare stället boende slägtingar och vid återkomsten berättat hvad han där hört, däribland äfven första uppbrottet mot Ystad, men som han ej kände huru detta aflupit, blef han afskickad att derom inhemta underrättelse och, tillbakakommen, togs det beslut, att alla skulle infinna sig i kyrkan för att bestrida lottningen. Vid detta tillfälle inställde sig ock en köpmansson Falck här från staden, som ej lærer gifvit de bästa råd - en af de i går hörde uppgaf att han sagt, det bönderna i stället för att springa med hattarne af för baron Stjernblad borde rysta honom, så att tarmarne dansade, och nu vore det tid, men ej sedan. En annan, som han ock talat med, ville ej bekänna hvad han sagt, men jag väntar att denne skall bli något mer upplysande i morgon, sedan han haft apart logemente öfver heligdagarne.

Så snart jag fick veta af Falcks besök i Bara, efterskickade jag genast gynnaren och skaffade mig så mycket erkännande, att jag kunde förmå grefve Rosen på min anmälan låta honom vandra till slottet, hvilket

hade den goda effect, att en samma afton föranstaltad samling af stadens drängar, deraf Falck varit en budande, alldeles uteblef. Detta har jag dock ej velat inblanda och inskränker undersökningen så vidt möjligt till att få veta de först agerande inom hvarje by. Men har vid Klågerup ej trott att trupparne skulle bruka makten, ty så gjorde de ej vid Ystad. - Detta visar hvad exemplet verkar.

Beckaskog d. 3 Augusti 1811.

Exc: Toll:

Min baron har väl rätt deruti, att när bonden icke har att supa för, så är han ej öfvermodig, men tänk, oss emellan sagdt, på en annan känsla, som kan väckas: det är förtviflan. Om en svår missvext gör honom tydligt, att han icke kan framföda sig och de sina samt dem han är lika attacherad, nemligen boskapen, tror inte Herr Baronen okunnigheten kunde falla på den tanken att taga, hvad det fins, och dela med herremännerna? Här på orten fordras nu 8 rdr för kornet af som hafva något att aflåta. Här blir väl icke missväxt, men svag gröda, och höet vida mindre än vanligt.

Det gör en slags heder åt insurgenternas smak, att de icke satte kyssar i requisition hos Fru Ijungefelt, Utan endast famntag. Hennes förord vid tingsrätten måste icke malicieust förklaras: hvarföre icke anse det såsom bevis på godt hjerta och medlidande för de olycklige.

Så att den otäcka och barbariska hetsjagten redan begynt: - att utsigten till mycket rapphöns sig visar, var en angenäm tidning.

Brev från landhövding Rosen till
Exc. Toll under Rosens vistelse
i Stockholm.

Stockholm d. 26 juli 1811

Eders Excellence,

Sista posten bragte mig E. Exc:s gracieusa
bref af d. 7 dennes, för hvilket jag ödmjukast tackar.
Min resa var i början plågsam för värma, men gick väl,
utom att jag alla dagar körde fast mitt förbud, så den
gick långsamt.

E. Exc. var mer än gracieus som intet lät min
nitiske vän Cronsioes extra post promenera hit; man
skulle då blifvit ännu mera uppskrämd än man är för
Malmö läns revolutionaira företag.

Jag har varit både hos kronprinsen och stads-
ministern. Den förstnämde är så chagrinerad af att man
behöft utgjuta svenskt blod för att sätta en laglig
sak sak i verkstälighet, att jag det intet kan beskrif-
va. Han kan ej heller förmås tro, att ett sådant upp-
lopp kan äga rum utan hemliga driffjädrrar. Jag sade
allt hvad jag kunde för att bevisa allt hvad vi lämna,
men tror intet att han blef öfvertygad och vet oss e-
mellan sagdt intet huru han anser mig. Jag har väntat,
att ånyo få bud ifran honom att utkomma, men reser i
alla fall i öfvermorgon dit, om jag ingenting hör ut-
af, för att fråga om jag får återresa, och då suppose-
rar (förmodar) jag, att får säga allt hvad jag vill
och önskar.

Hvad stadsministern vidkommer, så får man intet
så directa svar, men jag tror att man skulle önskat,
att jag fått vara hemma.

Fär är för öfrigt tomt och ledsamt och höres
alldeles intet nytt.

Stockholm d. 28 juli 1811.

Eders Excellence,

Med förra posten hade jag den äran lämna E. Exc.
relation om min entretien med F. K. H. Kronprinsen.
Jag förväntade mig, att hvad jag då sade, skulle tranq-

viliserat och jag blifva kallad till en annan dag, men men denna kallelse uteblef. Jag tog då det partiet utresa om fredagen (som är den dag, då han är ledigast, emedan där då intet hålles conseille), skref på fransyska en fullkomlig relation om allt hvad jag företagit mig ifrån och med den 30 maj, sade honom, att det innehöll allt hvad jag visste och att jag således hoppades få tillstånd återresa till mitt län, där jag trodde min närvaro, om ej nödvändig, åtminstone nyttigare än här. Jag blef ej litet surprenerad (öfverraskad) öfver att få en refus (ett nej), Han sade mig, att ställninge i mitt län vore sådan, att han befallt en division af Hofrätten nedkomma för att hålla undersökningar, att så länge de räckte, kunde jag ej finna mig där, utan förblifva häruppe. Jag svarade honom, att om något vore om mig att undersöka, vore det nödvändigt, att jag fans på stället. Därpå svarade han mig, att han vore öfvertygad, att det intet behöfdes, gjorde all justtice åt mina qualiteter, men sade mig rent ut, att jag visste intet hvad som passerade i mitt län, och förblef vid sina ordres, att jag skulle blifva här. Det är så mycket tydeligare att han därmed har ingen annan afsigt än att aflägsna mig ifrån mitt län, ty han gaf mig tillstånd resa ikring här på landet och blott låta H. Exc. veta hvar jag fanns; och då jag för att känna mig före hemställde för Engeström om jag kunde resa till min hustru som är vid Medevi, rådde han mig därtill. Han har för öfrigt om Skåne renseignementer för mig omöjliga att tro; är med provincen i allmänhet mycket missnöjd och i sin själ öfvertygad, att hvad som passerat där är en följd af utländskt inflytande och att om jag, kronobetjening m. fl. gjort våra skyldigheter och vetat hvad som passerat, hade saken varit ogjord, åtminstone slutad utan att utgjuta svenskt blod, det han så sörjer öfver, som jag skulle göra, om någon mördat mina ellofva barn. Han har därjemte ganska goda underrättelser, ty han sade mig, utom andra saker, verba formalia af frågor gjorda vid förhöret med de brottsliga i Falmö. Men ett ord, det är af högsta vikt för Skåne att antingen kronprinsen ditkommer eller att E. Exc. kommer hit,

ty ibland allt det oangenäma jag hörde hade jag glädjen att höra E. Exc. vara känd på rätta sidan och dess meriter både som embetsman och undersåte fullkomligen apprecierade. Detta gör också att jag vågar skriva till E. Exc. allt detta, hvartill jag intet begärt eller fått tillstånd. Till alla andra skrifer jag tout court, att jag blott fått ordres att tillsvidare kvarblifva.

Resultatet af alltsammans är att jag supplicerar (anhåller) E. Exc. att resa till Malmö län, så fort dessa undersökningar börjas, ty elaka menniskor skola snart låta dem degenerera uti inquisitoriska interrogatorier och E. Exc. känner att i det länet är ingen mera än jag lönt, utan resten lefver på sportler. (penningersättning), mer och mindre lagliga, och således kunde en mängd familjer blifva olyckliga. Dessutom befarar jag att mycket saker gå annorledes än de borde, om alla äro på egen hand.

Om E. Exc. gör mig den äran skriva mig till, är ändå bäst adressera brefven på Stockholm. Med vördnad etc.

Malmöhus Läns Landskansli Brevkoncept A1a: 89

Pag 257

Till Wällofl CommendantsEmbete i Malmö

Med anledning af Herr Grefwen Gen.Majoren
m.m. Mörners närlagda Memorial, och så wida den
deruti omnämnda styrka kan för Stadens säkerhet
lemnas för att utgå mot den folkmassa, som skall
sig samla till wäldsamhetens utöfwande får jag
begära att den måtte bemälde Herr Grefwe och Gene-
ral Major öfwerlemnas för att hämma förefallande
oordning.

Malmö LandsCancellie den 14 Junii 1811
Hoffman Lieberath

Till Herr General Majoren Grefwe Mörner

Till Wällofl. CommendantsEmbete afgår nu
skrifvelse att aflemna den reqvirerade styrkan,
så wida den, i afseende på Stadens förswar och
egen säkerhet kan undwaras.

Ut Supra
Hoffman Lieberath